

Бачило Олесь Миколайович

Біографія

"Поет — завжди казкар", — сказав якимсь М. Рильський. Справді, казковий погляд на світ породжує щемне відчуття його краси, спонукає людину до творчості. Саме таке сприйняття дійсності було притаманне поетові Олександру Олесеві (справжнє прізвище — Олександр Іванович Кандиба), який народився 5 грудня 1878 року в містечку Білопілля, що на Сумщині.

Тут, серед краси природи, працьовитих і співучих жителів краю, минало його дитинство, тут він навчався спершу в початковій школі, потім у двокласному училищі. Проте найкращим спогадами юнацьких літ було перебування Олександра в селі Верхосулля. Саме сюди привозили його щоліта, аж поки хлопчиків не виповнилося тринадцять років, разом із сестрами Галею та Марусею до дідуса Василя, котрий прищепив малому Сашкові почуття людяності, ширості, справедливості. Дідусь знав чимало казок, легенд, пісень, оповідей про козацькі часи і залюбки ділився цими скарбами з онуками.

В одинадцять років Олександр втратив батька (той трагічно загинув). Виховувати дітей продовжувала мати — Олександра Василівна, яка навчила сина ще в чотирирічному віці читати, розповіла йому про Тараса Шевченка.

Краєвиди шовковистого степу, старі могили, спів жайворонків, дзюрчання витоків Сули, що брала свій початок біля Верхосулля, — все це, за словами поета, було для нього "суцільною казкою", одним золотим днем. Музика "тієї дивної весни" звучала в душі упродовж життя. Усе це й зародило поетичне чуття і натхнення, вимережилося рядками першого вірша.

П'ятнадцяти років Олександр вступив до хліборобської школи містечка Дергачі, що неподалік від Харкова. Фахові дисципліни його цікавили менше, зате наполегливо працював хлопчина над вивченням мов. Музика слова настільки заповонила юнака, що бажання писати вірші дедалі міцнішало. І сімнадцятирічний Олександр виносить на суд друзів написані українською та російською мовами свої перші поетичні спроби, які вміщує в рукописному журналі "Комета". Його ранні вірші, щирі й безпосередні, нагадують за своєю стилістикою думи та балади, часто трапляються й наслідування шевченківської тематики, ритміки. Прагнення людини до волі, світла пронизує один з найхарактерніших для того періоду творів поета — "До сокола" (1896).

У 1903 році Олександр стає студентом Харківського ветеринарного інституту. Після закінчення інституту молодий Олександр Кандиба працював земельним статистиком, потім ветеринаром. Робота втомлива, малоцікава, та вона не вплинула на його поетичне натхнення.

Перша збірка віршів Олександра Олеся "З журбою радість обнялась" (1907) не лише привернула увагу літературної критики, а й викликала захоплення в читачів, особливо в молоді. Поет підписав її літературним псевдонімом — Олександр Олесь,

який невдовзі став відомим усім, хто цікавився поезією.

У творчості Олеся були помічені різні сторони його поетичного обдарування: одні бачили в ньому лірика, інші помічали громадянські мотиви його творів. І в цих оцінках не було суперечності, бо молодий поет передавав як ліричне, так і трагічне в житті окремої людини, суспільства загалом. Огорнута серпанком "журби й радості", його інтимна й громадська лірика захоплювала своїм настроєм, ширістю, свіжістю барв і мелодій, закликала до щастя й любові, сонця й свободи. Олександр Олесь став співцем природи, кохання і глашатаєм свободи.

У період з 1909-1917 рр. побачили світ ще чотири збірки поетичних творів Олександра Олеся. Готувалася ще одна збірка, але їй в часи громадянської війни не судилося бути надрукованою.

На початку 1919 року Олесь виїздить за кордон, зупиняється у Будапешті, Відні, а потім оселяється у Празі на постійно. На чужині поет жив Україною, марив рідною землею, вважав себе її сином, сподівався до неї повернутися. Вірші останнього періоду творчості О. Олеся позначені філософічністю, драматизмом переживань, що спираються на суперечливий досвід прожитих років.

Двадцять п'ять років Олександр Олесь пробув за кордоном, працював як дипломат у Будапешті, а згодом — у Празі, де і помер 22 липня 1944 року, змучений самотністю на чужині, війною, звісткою про смерть у концтаборі Заксенгаузен сина Олега (поета Олега Ольжича), тяжкою хворобою печінки.

Усього в закордонний період письменник видав п'ять поетичних книг, писав п'єси для дорослих, вірші, інсценізації казок. Протягом 1924-1925 років у серії "Українській дитині" видавництва "Чайка" (Відень) вийшло п'ять невеличких книжечок віршів для дітей: "Ялинка", "Поєдинок", "Рак-рибалка", "Вовчень", "Іменини". Усі вони були гарно ілюстровані художниками Оленою Кульчицькою та Юрієм Вовком.

Окремими виданнями вийшли поеми Олеся "Грицеві курчата", "Мисливець Хрін та його пси", "Водяничок". Усі ці твори збагачують внутрішній світ дитини, розвивають фантазію та уяву, вчать любити природу, сприяють гармонізації дитячої свідомості.

Незаперечний внесок Олеся у розвиток драматургії для дітей. Він плідно працював над інсценізаціями таких народних та літературних казок, як "Івасик-Телесик", "Лісовий цар Ох", "Лисичка, Котик і Півник", "Микита Кожум'яка" тощо. Малеча залюбки сприйняла й власні поетові драми-казки. Показовою є драматична трилогія про стосунки людини з природою: "Бабусина пригода", "Бабуся в гостях у ведмеда", "Ведмідь в гостях у бабусі". По суті, у 1920-1930-х роках Олександр Олесь був чи не єдиним творцем української драматичної казки.

Звертався митець і до історичної теми. Під впливом перечитаних популярних курсів історії України Івана Крип'якевича Олесь Олександр написав історичну поему "Княжа Україна". До речі, син Олександра Олеся, відомий поет Олег Ольжич, був не лише літератором, а й знаним у міжнародних колах археологом.

З 1930 по 1957 рік твори Олександра Олеся в Україні не друкувалися. Навпаки, вони вилучалися з бібліотек, і його творчість прирікалася на забуття. Лише тепер його

ім'я, його поетичний доробок повернені українському народу.